

PÄÄKIRJOITUS

3/2023

AMMATILISESSA AIKUISKOULUTUKSESSA RIITTÄÄ TUTKIMATONTA SARKAA

Ammatilliset oppilaitokset ovat aikuisten oppimisympäristöjä siinä, missä nuorten: lähes puolet opiskelijoista on opinnot aloittaessaan yli 25-vuotiaita. Aikuisten ammatillisia opintoja on kuitenkin yllättävän vähän tutkittu aikuiskasvatuksen tarjoamien näkökulmien, käsitteiden ja menetelmien avulla. *Aikuiskasvatuksessakin* on aiemmin julkaistu vain yksittäisiä tutkimusartikkeleita ja näkökulmia.

NIINPÄ TARTUIMME haasteeseen ja kokosimme teemanumeron verran ajankohtaista tutkimusta ammatillisesta koulutuksesta. Tutkitulle tiedolle ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on tarvetta, sillä sekä ammatillinen koulutus että erityisesti ammatillinen aikuisopiskelu ovat viime vuosina olleet monenlaisten uudistusten ja ristipaineiden alla. Tuore koulutuspoliittinen ja julkinen keskustelu aiheesta vain korostaa tutkimustiedon tarvetta päätöksenteon tukena.

Aikuisten ammatillisen kouluttautuminen tavoitteeksi nähdään ennen kaikkea työelämään palvelevan ammattitaidon saavuttaminen ja jatkuva oppiminen. Kiinnostavaa onkin silloin kysyä, minkälaisia potentiaalisia pullonkauloja tavoitteen saavuttamisen tiellä on. Aikuisten kokemat vaikeudet suunnitella ja ohjata

opintojaan kohti tutkintoa sekä potentiaaliset esteet siirtymässä korkeakouluopintoihin ammattikoulupohjalta ovat esimerkkejä teemanumerossa käsiteltävistä aiheista.

Toistaiseksi vain vähän tutkituista, vaihtoehtoisista ammatillisen koulutuksen suoritusmuodoista teemassa tarkastellaan aikuisten oppisopimuskoulutusta ja polkuopintoja. Lehdessä esitelty tutkimus sivuaa lisäksi julkiseen keskusteluun nostettua tavoitetta kouluttaa osaavaa työvoimaa maahan muuttaneista aikuisista aloille, joille ennustetaan työvoimapulaa.

TULEVAISUUDESSA AMMATILLISTA aikuiskoulutusta olisi kiinnostavaa tutkia yhä vahvemmin aikuispedagogiikan näkökulmasta. Monet nykyään valtavirtaa olevat oppimisen ja kouluttamisen mallit, kuten osaamisen näytöt, on alkuaan kehitetty aikuisten oppimisen tarpeisiin. Itseohjautuvuuden periaatteet ovat samoin jalkautuneet aikuisten oppimisesta ja koulutuksesta muihin koulutus- ja oppimisympäristöihin.

Aikuiset ja nuoret opiskelevat rinta rinnan ammatillisessa koulutuksessa, joten ammatillinen opettaja kohtaa ja ohjaa samanaikaisesti hyvin eri ikäisiä ja elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Tämä edellyttää ikäsensitiivistä pedagogiikkaa. Aikuiskasvatuksen

AIKUISKASVATUKSEN TUTKIMUS EDISTÄÄ TOIMIVIEN PEDAGOGISTEN RATKAISUJEN LÖYTÄMISTÄ, JOTTA NUORET JA AIKUISET VOIVAT TUKEA TOISTENSA KEHITTYMISTÄ AMMATILAISIKSI.

tutkimus edistää toimivien pedagogisten ratkaisujen löytämistä, jotta nuoret ja aikuiset voivat tukea toistensa kehittymistä ammatillisiksi. Ammatillista opettajuutta ja opettajankoulutuksen tulevia kehittämistarpeita sivutaan myös tässä numerossa.

AIKUISOPISKELIJAT TUOVAT ammatilliseen koulutukseen myös kysymyksen työssäkävien aikuisten työmarkkina-aseman vahvistamisesta muodollisen koulutuksen avulla. Useimmat ammatillisten oppilaitosten aikuisopiskelijat ovat aiemmin suorittaneet toisen asteen tai korkea-asteen opintoja, vaikka eivät välttämättä tutkintoa. Näin osoittavat tässä numerossa esitettävät ammattiin opiskelevia kuvaavat Amisbarometrin tilastot. Opintoja edeltäneet koulutuspolut saattavat olla mutkikkaita, ja niihin on voinut kuulua niin vääriä valintoja kuin viivästyneitä opintoja ja keskeyttämistä. Ymmärrystä aikuisopiskelijoiden taustoista ja elämäntilanteista on tarpeen vahvistaa jatkotutkimuksen avulla.

Joidenkin kiinnostus ammatillisiin opintoihin herää usean työelämässä vietetyn vuoden jälkeen, kun vanha ura ja ammatti eivät enää houkuta. Alanvaihtamisen teemaa pohtivat aikuisopintojen kokemusasiantuntijat sekä aihetta tutkinut Mirva Heikkilä. Kiinnostava vähemmistö ovat ne aikuisopiskelijat, joilla on taustallaan toinen tutkinto ja jotka eivät varsinaisesti harkitse ammatinvaihtoa, ainakaan kokonaan. He opiskelevat uuden ammatillisen tutkinnon seuratakseen omaa unelmaansa – ehkä vahvistaakseen harrastuneisuuttaan, tehdäkseen jotain

käsillään tai auttaakseen toisia ihmisiä. Uusi tutkinto mahdollistaa kenties sivutoimisen työn, toimintamien perustamisen tai jonkin muun tavan toteuttaa omia unelmia.

Euroopan komission aloitteesta nimetty Euroopan osaamisen teemavuosi kannustaa aikuisväestöä päivittämään osaamistaan (EU 2023). Ammatillinen aikuiskoulutus tarjoaa mahdollisuuden jatkuvaan oppimiseen, osaamisen kehittämiseen ja käytännön kautta saavutetun pätevyyden näkyväksi tekemiseen. Ammattiin opiskelu voi auttaa sopeutumaan muuttuviin työmarkkinaoloihin tai vaihtamaan alaa, tai se voi edistää urakehitystä. Työurien pidentyessä ja moninaistuessa aikuiset kouluttautuvat yhä enemmän, joten aiheesta riittää tutkittavaa.

LISÄÄ TUTKITTUA TIETOA tarvitaan niin aikuisten motiiveista kuin siitä, miten ammatilliset oppilaitokset kohtaavat aikuisopiskelijoiden yksilölliset toiveet, tavoitteet ja elämäntilanteet. Aikuisnäkökulma tuo oman lisänsä oppilaitosten ja työelämätoimijoiden yhteistyön tutkimukseen ja kehittämiseen. Aikuisten osallistumisesta ammatilliseen koulutukseen on olemassa Amisbarometrin kaltaisia valmiita aineistoja, joiden uskoisi kiinnostavan tutkijoita ja oppinnäytetyön tekijöitä.

Ammatillinen osaaminen ja -toimijuus sekä jatkuva oppiminen työelämässä ovat läpileikkaavia teemoja Aikuiskasvatuksen tutkimuspäivillä, jotka pidetään Helsingissä helmikuussa 2024. Tutkimus-

päivien esiseminaari, Sivistyksen kentät liikkeessä, kuuluu Sivistyksen teemavuoden ohjelmaan. Keskustelu ja tutkimus ammatillisesta koulutuksesta aikuiskasvatuksen kenttänä jatkukoot vireinä!

Ulpukka Isopahkala-Bouret & Katja Vähäsantanen

LISÄÄ AIHEESTA

Aikuiskasvatuksen tutkimuspäivät, 8.–9.2.2024.
<https://tinyurl.com/Aitu2024>

European Union, EU (2023). European Year of Skills.
https://year-of-skills.europa.eu/index_en

Sivistyksen kentät liikkeessä -esiseminaari 7.2.2024.
<https://tinyurl.com/SivistyksenKentat>

Sivistyksen teemavuosi kutsuu mukaan

Vuosi 2024 on opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) nimeämä Sivistyksen teemavuosi. Sen innoittaja on Suomen vanhimman sivistystyön ja elinikäisen oppimisen säätiön, Kvs-säätiön (Kansanvalistusseura sr.), 150-vuotisjuhluvuosi.

Eri toimijoiden, yhteisöjen ja verkostojen on mahdollista saada oma tapahtumansa osaksi Sivistyksen teemavuoden 2024 tapahtumakalenteria. Sivistyksen teemavuoden toimikuntaan osallistuu mittava joukko edustajia yhteiskunnan eri sektoreilta. Sen puheenjohtaja on europarlamentaarikko Sirpa Pietikäinen.

Tutustu teemavuoden kalenteriin: sivistys.fi.
 Osallistu teemavuoden infowebinaareihin:
tinyurl.com/SivistysInfowebinaarit

Seuraa teemavuotta somessa:
[#sivistys2024](https://twitter.com/sivistys2024), [#bildning2024](https://twitter.com/bildning2024), [#arkisivistys](https://twitter.com/arkisivistys)

